

การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล
ของ บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)

นาย จตรงค์ ดวงมณี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-735-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYTICAL STUDY OF THE PROCESS OF
COMMUNICATIVE MEANING IN THAI MUSIC VIDEO
BY GRAMMY ENTERTAINMENT PUBLIC COMPANY LIMITED.

Mr. Chaturong Doungmanee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Mass Communication
Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 794-635-735-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิควิดีโอ
เพลงไทยสากล ของ บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์
จำกัด (มหาชน)
โดย นาย จตุรงค์ ดวงมณี
ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกरिकเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์

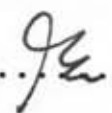
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน สุชาโต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกरिकเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

จตุรงค์ ดวงมณี : การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากล
ของ บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (AN ANALYTICAL STUDY OF
THE PROCESS OF COMMUNICATIVE MEANING IN THAI MUSIC VIDEO BY GRAMMY
ENTERTAINMENT PUBLIC COMPANY LIMITED)
อ.ที่ปรึกษา: ผศ. เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ , 207 หน้า. ISBN974-635-735-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงไทย
สากล โดยอาศัยแนวคิดทางโครงสร้างและสัญวิทยาวิทยาสำหรับเป็นกรอบความคิดหลัก ในการวิเคราะห์ให้
เห็นถึง แบบแผนของวิธีการในการสื่อความหมาย ผ่านทางระบบรหัส เชิงภาพตัวแทนในสื่อดังกล่าว
ผลการวิจัยพบว่า สื่อมิวสิกวิดีโอชิ้นนี้ ปรากฏให้เห็นถึงระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนรวมทั้งสิ้น 3 ส่วนหลักๆ คือ

1. ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนของ "องค์ประกอบสำคัญ" ซึ่งหมายรวมถึง องค์ประกอบของ
เพลง (แก่นเพลง กับ จังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลง) ตัวละคร (ประเภทและบทบาททั่วไป กับ
สถานภาพและบทบาทเฉพาะ) การเล่าเรื่อง (แก่นเรื่อง, การเปิดเรื่อง, ปมแห่งความขัดแย้ง,
การคลี่คลาย, การจบเรื่อง, ลำดับก่อน-หลังของเหตุการณ์ และของประกอบฉาก) และ วลีหรือข้อความ
2. ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนของ "องค์ประกอบทางเทคนิควิธีการนำเสนอ" ซึ่งหมายรวมถึง
การจัดฉาก การจัดแสง ภาพขาว-ดำ มุมกล้อง การเคลื่อนไหวของกล้อง และ การตัดต่อ
3. ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนของ "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเพลง กับ
รูปแบบการนำเสนอ" ซึ่งหมายรวมถึง ความสัมพันธ์ระหว่างแก่นเพลงกับจังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์
เพลง ความสัมพันธ์ระหว่างแก่นเพลงกับการจัดแสง ความสัมพันธ์ระหว่างแก่นเพลงกับมุมกล้อง และ
ความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลงกับการตัดต่อ

ทั้งนี้ทั้งนั้น ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ประกอบไปด้วยแบบแผนวิธีการในการ
สื่อความหมายอันแตกต่างหลากหลาย ซึ่งสื่อแสดงลักษณะเฉพาะในเชิงสร้างสรรค์ที่ยึดหยุ่นได้มากเป็นพิเศษ

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C650168 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: PROCESS OF COMMUNICATIVE MEANING / REPRESENTATION / MUSIC VIDEO

CHATURONG DOUNGMANEE : AN ANALYTICAL STUDY OF THE PROCESS OF COMMUNICATIVE MEANING IN THAI MUSIC VIDEO BY GRAMMY ENTERTAINMENT PUBLIC COMPANY LIMITED. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. GRIRGGIAT PANPIPUTT. 207 pp. ISBN 974-635-735-2.

The purpose of this research was to understand the process of communicative meaning in Thai music video. An analysis of encoding patterns as appeared in media representational codes was performed within a theoretical frameworks of Structuralism and Semiology. Findings indicated that music video were consist of three main factors are as follow :

1. There 're "main elements" of the codes which include song elements (theme and rhythm or melody), characters (genre-general role and story-particular role), storytelling (theme, exposition, conflict, donuement, ending, priority of events, and properties), and phrases or sentences.
2. There 're "presentational elements" of the codes which include setting, lighting, black&white shot, camera angle, camera movement, and editing.
3. There 're "relation of song and presentational elements" which include the relation of song theme and rhythm or melody, relation of theme and lighting, relation of theme and camera angles, and relation of rhythm or melody and editing.

It was all so found that various encoding patterns were applied in all these representational codes to facilitate creative flexibility of communicative meaning in music video.

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน.....

สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน.....

ปีการศึกษา 2539.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก
คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และเต็มเปี่ยมไปด้วยประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้คอยให้
คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการพัฒนางานวิจัยมาอย่างต่อเนื่อง
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ ผู้คอยจุดประกายความคิด และให้
กำลังใจอันทรงคุณค่าในการทำงานมาอย่างสม่ำเสมอ และรองศาสตราจารย์
ดร.นันทวัน สุชาโต ผู้คอยดูแลเอาใจใส่ และควบคุมทิศทางในการทำงาน
ให้เกิดประสิทธิผลได้มากที่สุด มาโดยตลอด ทั้งนี้ ท่านทั้งหลายเหล่านี้ก็ยังเป็น
แบบอย่างที่ดีสำหรับผู้วิจัยในการพัฒนาคุณธรรมในการทำงาน และเสริมสร้าง
พลังศรัทธาอันเป็นของตนเองได้เป็นพิเศษอีกด้วย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ
ทุกท่านอย่างสูงมาด้วย ณ ที่นี้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยก็ขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ผู้ให้ความเมตตาและ
กรุณาสนับสนุนทุกระดับทางการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณเรือเอกหญิง
อาทิตย์อา ดวงมณี พี่สาวผู้คอยห่วงใยและสละเวลามาช่วยพิมพ์งานจนเสร็จสมบูรณ์
ตลอดจนขอขอบคุณพี่-น้อง ญาติสนิทและเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยมอบกำลังใจ ใน
การทำงานแก่ผู้วิจัยเสมอมา ที่สำคัญคือ ขอขอบคุณแหล่งที่มาขององค์ความรู้
ทั้งหลายทั้งปวง ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้วิจัยให้เติบโตมา
จนกระทั่งถึงทุกวันนี้

จตุรงค์ ดวงมณี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
ข้อสันนิษฐานในการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
โครงสร้างนิยามและสัญลักษณ์.....	12
แก่น กับ โครงเรื่อง.....	19
ตัวละครหรือนักแสดง.....	22
การจัดฉาก.....	24
องค์ประกอบสำคัญทางการมองเห็น และความรู้สึกที่ได้รับ จากผัสสะ.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42

บทที่

3.	ระเบียบวิธีวิจัย.....	44
	แหล่งข้อมูล.....	44
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	การนำเสนอข้อมูล.....	51
4.	องค์ประกอบสำคัญในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล.....	52
	องค์ประกอบของเพลง.....	52
	แก่นเพลง.....	52
	จังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลง.....	55
	ตัวละคร.....	57
	ประเภทและบทบาททั่วไป.....	57
	สถานภาพและบทบาทเฉพาะ.....	60
	การเล่าเรื่อง.....	66
	แก่นเรื่อง.....	66
	การเปิดเรื่อง.....	69
	ปมแห่งความขัดแย้ง.....	72
	การคลี่คลาย.....	75
	การจบเรื่อง.....	80
	ลำดับก่อน-หลังของเหตุการณ์.....	82
	ของประกอบฉาก.....	85
	วลีหรือข้อความ.....	89

บทที่

5.	องค์ประกอบทางเทคนิควิธีการนำเสนอในมิวสิควิดีโอ	
	เพลงไทยสากล.....	94
	การจัดฉาก.....	94
	การจัดแสง.....	99
	ภาพขาว-ดำ.....	108
	มุมกล้อง.....	112
	การเคลื่อนไหวของกล้อง.....	116
	การตัดต่อ.....	121
6.	ความสัมพันธ์ระหว่างภาพตัวแทนหรือรูปแบบการนำเสนอ	
	ในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล.....	126
	ความสัมพันธ์ระหว่าง "แก่นเพลง" กับ	
	"จังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลง".....	127
	ความสัมพันธ์ระหว่าง "แก่นเพลง" กับ	
	"การจัดแสง".....	130
	ความสัมพันธ์ระหว่าง "แก่นเพลง" กับ	
	"มุมกล้อง".....	132
	ความสัมพันธ์ระหว่าง "จังหวะ-ท่วงทำนองหรือ	
	อารมณ์เพลง" กับ "การตัดต่อ".....	134
7.	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	139
	สรุปผลการวิจัย.....	139
	อภิปรายผล.....	150

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ข้อจำกัดในการวิจัย.....	153
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	154
รายการอ้างอิง.....	156
ภาคผนวก.....	162
ประวัติผู้เขียน.....	207

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1	ตารางจำแนกแก่นเพลงในมิวสิควิดีโอฯ (แต่ละประเภท) 53
4.2	ตารางจำแนกจังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลง ในมิวสิควิดีโอฯ (แต่ละประเภท) 55
4.3	ตารางจำแนกสถานภาพและบทบาทเฉพาะของศิลปิน ในมิวสิควิดีโอฯ (แต่ละประเภท) 61
4.4	ตารางจำแนกแก่นเรื่องในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 67
4.5	ตารางจำแนกการเปิดเรื่องในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 70
4.6	ตารางจำแนกปมแห่งความขัดแย้งในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 73
4.7	ตารางจำแนกการคลี่คลายในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 76
4.8	ตารางจำแนกการจบเรื่องในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 80
4.9	ตารางจำแนกลำดับก่อน-หลังของเหตุการณ์ ในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 83
4.10	ตารางจำแนกของประกอบฉากในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 86
4.11	ตารางจำแนกวลีหรือข้อความในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท) 90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.1 ตารางจำแนกการจัดฉากในมิวสิควิดีโอฯ (แต่ละประเภท).....	95
5.2 ตารางจำแนกการจัดแสงในมิวสิควิดีโอฯ (แต่ละประเภท).....	100
5.3 ตารางจำแนกภาพขาว-ดำในมิวสิควิดีโอฯ (บางประเภท).....	109
5.4 ตารางจำแนกมุกกล้องในมิวสิควิดีโอฯ (แต่ละประเภท).....	113
5.5 ตารางจำแนกการเคลื่อนไหวของกล้อง ในมิวสิควิดีโอฯ(แต่ละประเภท).....	117
5.6 ตารางจำแนกการตัดต่อในมิวสิควิดีโอฯ (แต่ละประเภท).....	122
6.1 ตารางจำแนกความสัมพันธ์ระหว่างแก่นเพลง กับ จังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลงในมิวสิควิดีโอฯ...	127
6.2 ตารางจำแนกความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะ-ท่วงทำนอง หรืออารมณ์เพลง กับ การตัดต่อในมิวสิควิดีโอฯ.....	135